

ГОДИШЕН ОТЧЕТ
2022

НАЦИОНАЛЕН ФОНД
КУЛТУРА

СОФИЯ, БЪЛГАРИЯ

Управителен съвет

председател

АТАНАС АТАНАСОВ/ ВЕЛИСЛАВ МИНЕКОВ

членове

ЕЛЕНА НИКОЛОВА/ ЯНА ГЕНОВА
ГЕОРГИ КЕРЕЗОВ/ СВЕТЛА СИМИДЧИЕВА/ ЛЮДМИЛА ПЕТКОВА
СИЛВИЯ ЧОЛЕВА/ ТЕОДОРА ДАЧЕВА
БОЯН АНГЕЛОВ/ ДЕНИЦА ЕЗЕКИЕВА
ИРИНА ГЪРКОВА/ МИХАИЛ ВАКЛИНОВ
ВЕЛИКО МАРИНЧЕВСКИ
ЦАНКО ВАСИЛЕВ
НЕЛИ СТОЕВА/ ДЕСИСЛАВА ГЕОРГИЕВА
ХРИСТО ЙОЦОВ/ ОРФЕЙ МИНДОВ

Изпълнителен директор

Д-Р МИРЕНА СТАНЕВА/ Д-Р САВА ДРАГУНЧЕВ

Главен счетоводител

НЕЛИ АВДЖИЙСКА

Юрист

ДИАНА ЦАНКОВА

Експертен и административен екип

ЕМИЛ ВЪРБАНОВ
ЦВЕТЕЛИНА СТОЙНОВА
КИРИЛЛ ГРАМАТИК
СВЕТЛОМИРА СТОЯНОВА
ТЕОДОРА ЗАХАРИЕВА
ЙОАНА КРЪСТЕВА
РАДОСЛАВА КЪНЕВА
ЕЛЕНА ДЖОГЛЕВА

Националният фонд „Култура“ е създаден със Закона за закрила и развитие на културата и започва да функционира от месец ноември 2000 г..

Основната му цел е да подкрепя на национално ниво създаването, развитието и разпространението на българската култура и изкуство в страната и чужбина. Приоритетите в дейността на Националния фонд „Култура“ са съобразени и с критериите от глава „Култура и аудио-визия“ от Договора за присъединяването на България към Европейския съюз.

Ръководен орган на Националния фонд „Култура“ е Управителен съвет, чийто председател е Министърът на културата. Членове на Управителния съвет са дейци на културата, представители на творчески съюзи, представители на Министерството на културата и на Министерството на финансите.

Средствата по Фонда се набират от финансово подпомагане, определено в Закона за държавния бюджет на Република България за съответната бюджетна година и други източници на финансиране, упоменати в чл. 31 от Закона за закрила и развитие на културата. Основно средствата се предоставят за творчески проекти, насочени към развиване на културния сектор. Финансирането на творчески проекти се осъществява след обявяване на конкурси по предварително изготвена и одобрена от Управителния съвет програма.

В началото на всяка година Управителният съвет на Националния фонд „Култура“ формулира **приоритетните области**, за които да бъде предоставена финансовата подкрепа.

Основни принципи в работата на Националния фонд „Култура“ са **прозрачността и конкурсното начало**. В конкурсите имат право на участие с равни права отделни творци, частни, общински и държавни културни организации. След приключването на сеси-

ята по обявен конкурс кандидатурите се оценяват от експертна (когато е нужно) и техническа комисия. Експертната комисия предлага на Управителния съвет кои кандидатури да бъдат финансирани, като Управителният съвет взема окончателното решение.

Националният фонд „Култура“ е **второстепенен разпоредител** с бюджет към Министъра на културата и като такъв осъществява интензивна комуникация с Министерството на външните работи, Министерството на туризма, държавните културни институти, българските културни институти в чужбина, НПО – партньори при реализирането на отделните програми, Други НПО в областта на културата, представители на бизнес сектора.

През 2022 г. Националният фонд „Култура“ продължава тенденцията от предходната година в посока на подкрепа не само за частния, но и за публичния културен сектор. Фондът отново е разпознат от държавата като **основен инструмент**, чрез който финансовата помощ да достигне най-уязвимите групи от културния сектор.

През 2022 г. като част от антикризисните мерки в областта на културата с [Постановление на Министерския съвет № 120/09.06.2022 г.](#) в Националния фонд „Култура“ постъпват допълнително 30 000 000 лв. Освен регулярните програми на НФК, финансови средства за културния сектор достигат и чрез **извънредни програми**.

За трета поредна година е осъществено и финансово подпомагане за подкрепа на проекти, финансирани от програма „Творческа Европа“, подпрограма „Култура“, направление „Европейско сътрудничество“.

През изминалата година Националният фонд „Култура“ насочва фокуса и усилията си в следните направления:

▶ **Последователност в изпълнението на програмите**

Чрез поэтапното увеличение на бюджета на програмите и адаптирането на техните цели и приоритетите спрямо актуалната среда НФК се стреми към подкрепа за постигане на по-висок организационен капацитет и устойчивост на своите бенефициенти. Това ясно може да бъде проследено в развитието на програми като „Едногодишен грант“, „Подкрепа за частни организации в областта на цирковото изкуство“ както и „Подкрепа за частни организации в областта на любителското изкуство“. Развитието на тези програми преминава успешно от целева подкрепа за възстановяване от кризата с COVID-19 до стратегически стълбове в сферата на културата.

▶ **Адаптиране на сектора към постпандемичната ситуация**

Чрез новосъздадените извънредни програми „Програма за възстановяване и развитие на частни културни организации“ и „Програма за възстановяване и развитие на държавни, регионални и общински културни институти“ усилията на Фонда са насочени към адаптацията на сектора в ситуацията след кризата с COVID-19 и ограниченията, наложени от нея. Основната цел на подкрепата е цялостното развитие на културната среда във всички нейни аспекти – професионални, художествени и творчески, социални, икономически, медийни и др.

За трета поредна година е изпълнена програма за финансова подкрепа на български творци и артисти в областта на всички изкуства, както и на други специалисти от областта на културата, упражняващи своята професия на свободна практика чрез конкурсна програма „**Творчески стипен-**

дии“. През 2022 г. Фондът предоставя финансови средства на ученици и студенти в програма „**Награди за високи постижения на учащи в областта на изкуствата и културата**“.

▶ **Придържане към международните тенденции**

В своите програми Националният фонд „Култура“ се съобразява с водещите тенденции, като създава предпоставки за запознаване на по-голям брой артисти със съвременните практики за социално/културно предприемачество и изграждане на капацитет. Целта е да бъдат разработени програми, които са съобразени в максимална степен с нуждите на българските артисти и организации с нуждите на културния сектор.

През 2022 г. Националният Фонд „Култура“ продължава да работи като организация, която подкрепя и развива културния сектор в България и участва активно във формирането на културната политика в страната.

Работата в това направление се осъществява чрез реализирането на три традиционни цели:

▶ **1. Подкрепа и развитие на съвременното изкуство.**

Оперативни цели:

- Подкрепа за създаването на културни продукти и осъществяването на културни инициативи с регионално, национално и международно значение;

- Улесняване и стимулиране на разпространението на културни продукти в страната и чужбина;

- Осигуряване на условия за развитие на иновативни практики и нови експериментални форми на културно съдържание;

- Усъвършенстване и развитие на структурата и качеството на образованието в областта на изкуствата

и културата и създаване на условия за професионално развитие на българските творци;

- Повишаване на капацитета на културните оператори за подготовката, реализирането и финансирането на културни проекти и инициативи.

2. Подкрепа за съхранението, изследването и популяризирането на движимото, недвижимото и нематериалното културно наследство.

Оперативни цели:

- Съхраняване на културно историческото наследство, изграждащо българската национална идентичност и създаване на устойчиви механизми за предаването му през поколенията;

- Популяризация на културното историческо наследство чрез съвременни форми и методи;

- Осигуряване на условия за превръщане на културното наследство във фактор за регионалното развитие.

3. Инициативи в подкрепа на културния сектор.

Оперативни цели:

- Да създаде условия за преодоляване на кризата в областта на изкуствата и културата, като представи визия за развитие;

- Да предложи възможности за оптимизация и реформиране на институционалната структура и моделите на организация, управление и структуриране в различните сфери от управлението на ресурси;

- Да работи за осигуряване на повече възможности за финансиране на дейностите, свързани с изкуствата и културата, необвързани с държавния бюджет;

- Да осигури условия за успешно и равностойно интегриране на културата като фактор за регионално развитие и да подкрепя формирането и прилагането на адекватни културни политики на регионално и местно ниво;

- Да работи в посока развитието на междусекторните отношения с области като образование, туризъм, икономика и др.;

- Да подкрепя и развива научноизследователската дейност в областта на културата.

За реализирането им Националният фонд „Култура“ използва **два основни инструмента:**

ясна грантова политика за финансиране на творчески проекти;

кампании (на живо и чрез наръчници, телефонни и имейл консултации, проведени обучения и предоставени обучителни материали) за информиране на заинтересованите страни.

В рамките на грантовата политика на Фонда през 2022 г. са осъществени **10 конкурса, изпълнени в регулярната програма, и 6 конкурса, реализирани като извънредни програми.**

През 2022 г. Националният фонд „Култура“ продължава да развива инициативите си като предоставя информационна и експертна подкрепа, която да стимулира повишаването на капацитета на културния сектор и да способства кандидатите по различните програми. Експертите на Националния фонд „Култура“ взимат участие в **международни, национални и регионални културни форуми, кръгли маси, работни групи, тематични обучения, семинари и др.**

Разходи - 2022 година

▶ Регулярни програми на Националния фонд „Култура“ в цифри

ПРОГРАМА	ИНДИКАТИВНА СУМА	РАЗХОДВАНИ СРЕДСТВА
регулярни програми		
Конкурсна програма „Мобилност“ I сесия	200 000 лв.	200 000 лв.
Конкурсна програма „Мобилност“ II сесия	100 000 лв.	239 972 лв.
Конкурсна програма „Социално ангажирани изкуства“	1 000 000 лв.	1 214 482,53 лв.
Конкурсна програма „Творческо развитие“	500 000 лв.	512 499,94 лв.
Конкурсна програма „Преводи“	300 000 лв.	294 126,69 лв.
Конкурсна програма „Публики“	200 000 лв.	229 885 лв.
Конкурсна програма „Едногодишен грант“ '22 г.	4 700 000 лв.	4 880 531,68 лв.
Конкурсна програма „Субсидии за проекти с национално значение“	200 000 лв.	264 380,08 лв.
Конкурсна програма „Критика“	500 000 лв.	155 950 лв.
Конкурсна програма „Дебюти“	1 100 000 лв.	1 127 370,92 лв.
Конкурсна програма „Творческа Европа“, под-програма „Култура“, направление „Европейско сътрудничество“, „Мрежи“ и „Платформи“	200 000 лв.	189 845,35 лв.
ОБЩО:	9 000 000 лв.	9 304 144,19 лв.

Извънредни програми на Националния фонд „Култура“ в цифри

На основание [ПМС № 120/09.06.2022 г.](#) за финансова подкрепа в областта на културата и изкуствата в условията на обявена извънредна епидемична обстановка за шест месеца по чл.1, ал.5, т.10.1 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., по бюджета на Националния фонд „Култура“ са отпуснати допълнителни средства в размер на 30 000 000 лв., в резултат на което Националният фонд „Култура“ провежда 6 конкурсни програми:

ПРОГРАМА	ИНДИКАТИВНА СУМА	РАЗХОДВАНИ СРЕДСТВА
извънредни програми		
Конкурсна програма „Творчески стипендии“	7 000 000 лв.	6 963 166 лв.
Конкурсна програма „Награди за високи постижения на учащи в областта на изкуствата и културата“	1 000 000 лв.	1 000 054 лв.
Конкурсна програма „Програма за възстановяване и развитие на частни културни организации“	10 000 000 лв.	11 488 522 лв.
Конкурсна програма „Програма за възстановяване и развитие на държавни и общински културни институти“	5 500 000 лв.	3 890 982,20 лв.
Конкурсна програма „Програма за възстановяване и развитие на организации в областта на любителското творчество“	5 500 000 лв.	5 475 693,65 лв.
Конкурсна програма „Програма за възстановяване и развитие на организации в областта на традиционния цирк“	1 000 000 лв.	816 798,36 лв.
ОБЩО:	30 000 000 лв.	29 751 604,56 лв.

Съдържание

В настоящия документ се съдържа подробен отчет и анализ на извършените дейности по конкурсни програми за 2022 година, както следва:

регулярни програми:

Конкурсна програма „МОБИЛНОСТ“ I, II СЕСИЯ	9
Конкурсна програма „СОЦИАЛНО АНГАЖИРАНИ ИЗКУСТВА“	13
Конкурсна програма „ТВОРЧЕСКО РАЗВИТИЕ“	15
Конкурсна програма „ПРЕВОДИ“	17
Конкурсна програма „ПУБЛИКИ“	19
Конкурсна програма „ЕДНОГОДИШЕН ГРАНТ“	21
Конкурсна програма „СУБСИДИИ С ЗА ПРОЕКТИ С НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ“	23
Конкурсна програма „КРИТИКА“	25
Конкурсна програма „ДЕБЮТИ“	27
Конкурсна програма „ТВОРЧЕСКА ЕВРОПА“, ПОДПРОГРАМА „КУЛТУРА“, НАПРАВЛЕНИЕ „ЕВРОПЕЙСКО СЪТРУДНИЧЕСТВО“, „МРЕЖИ“ И „ПЛАТФОРМИ“	29

извънредни програми:

Конкурсна програма „ТВОРЧЕСКИ СТИПЕНДИИ“	31
Конкурсна програма „НАГРАДИ ЗА ВИСОКИ ПОСТИЖЕНИЯ НА УЧАЩИ В ОБЛАСТТА НА ИЗКУСТВАТА И КУЛТУРАТА“	32
Конкурсна програма „ПРОГРАМА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ЧАСТНИ КУЛТУРНИ ОРГАНИЗАЦИИ“	33
Конкурсна програма „ПРОГРАМА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ДЪРЖАВНИ И ОБЩИНСКИ КУЛТУРНИ ИНСТИТУТИ“	34
Конкурсна програма „ПРОГРАМА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ОРГАНИЗАЦИИ В ОБЛАСТТА НА ЛЮБИТЕЛСКОТО ТВОРЧЕСТВО“	35
Конкурсна програма „ПРОГРАМА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ОРГАНИЗАЦИИ В ОБЛАСТТА НА ТРАДИЦИОННИЯ ЦИРК“	36
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	37

приложение:

Списък на експертите, включени в експертни комисии на Националния фонд „Култура“ през 2022 г.	41
---	----

Конкурсна програма „МОБИЛНОСТ“ I, II СЕСИЯ

Програмата цели финансиране на разходи на български артисти и артисти любители за участия в международни, национални и локални културни форуми. Програма „Мобилност“ финансира разходи по проекти за индивидуални пътувания на стойност до 3 000 лева включително и за групови пътувания - до 15 000 лева.

В продължение на изданието на Програмата от 2021 г., през 2022 г. Програмата предвижда допустими разходи както за пътуване в и извън страната, така и за настаняване. Направление за културни контакти „Мобилност“ съществува от 2003 г. и цели да подкрепя проекти, свързани с прояви, които имат ключово значение за увеличаване на контактите на представителите на българската култура с международните културни събития и процеси и установяване на дългосрочни партньорства, проекти за индивидуални пътувания на лица, които правят първи опити за изграждане на мрежа от контакти, проекти, спомагащи децентрализацията на културния живот в страната, популяризирането на българската култура и изкуство на международно ниво и надграждане и обмен на добри практики. Подкрепя се участието на български творци и културни представители на международни, национални и локални културни форуми и посещения на чуждестранни артисти, мениджъри и програматори в областта на културата и изкуствата на национални и локални културни форуми.

През 2022 г. Програма „Мобилност“ се провежда в два модула „Артисти-любители и непрофесионални артисти“ и „Професионални артисти“. Конкурсът има две сесии. В него се включват **253 кандидатури**, а **71** от тях са одобрени за финансиране с обща сума в размер на **439 972 лева**.

МОБИЛНОСТ, I СЕСИЯ	
Постъпили кандидатури	154
Одобрени	34
Неодобрени	120
Сума на финансираните проекти	200 000 лв.
МОБИЛНОСТ, II СЕСИЯ	
Постъпили кандидатури	99
Одобрени	37
Неодобрени	62
Сума на финансираните проекти	239 972 лв.

„Мобилност“, I сесия

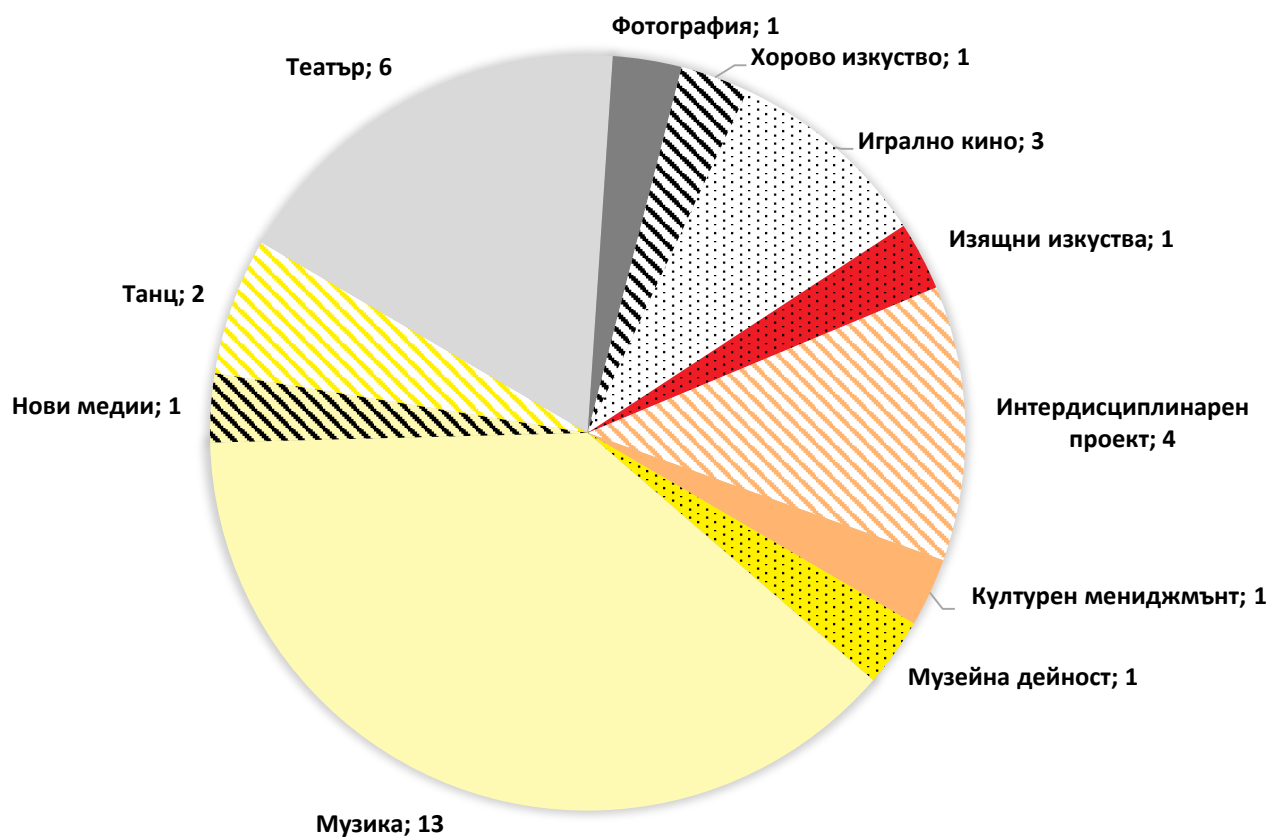
Из Доклада на Председателя на Експертната комисия по Програма „МОБИЛНОСТ“, I СЕСИЯ:

„...Комисията констатира, че текстовете на ал. 4, т. 3 и ал. 6 на чл. 8а от Наредба No Н-5 от 27 юни 2007 г. за условията и реда за провеждане на конкурси за предоставяне на средства от Национален фонд „Култура“ не дават възможност създаване на обективен метод на работа, при който категорично да се разграничат случаите, в които се изискват допълнителни документи от кандидата. Във връзка с изискването на ал. 6 на чл. 8а разясненията, както и представените допълнителни документи, не трябва да променят съвържателните характеристики на проекта, включително да водят до изменение в качеството му, което може да доведе до поставяне на кандидата в по-благоприятно положение спрямо останалите кандидати, комисията счита, че от кандидатите следва да се изискват единствено липсващи задължително изискуем документи. На тях се приравняват неподписани документи, когато те са задължително изискуем по програмата. Съгласно чл. 5, ал. 2, т. 8 и 9 от Наредба No Н-5 от 27 юни 2007 г. за условията и реда за провеждане на конкурси за предоставяне на средства от Национален фонд „Култура“, в сила от 05.04.2022 г., за получаване на средства от фонда не могат да кандидатстват лица, които са осъдени с влязла в сила присъда за престъпление по глави пета, шеста, седма и осма от Наказателния кодекс, освен ако са реабилитирани и лица, лишени от право да упражняват професия или дейност, свързана с предмета на кандидатстване, за срока, за който са лишени от правото. На 08.04.2022 г. Управителният съвет на НФ „Култура“ е приел и обявил конкурс по програма „Мобилност“, сесия I. Програмата е насочена към физически лица. В условията ѝ не са посочени изисквани-

ята на чл. 5, ал. 2, т. 8 и 9 от Наредба No Н-5 от 27 юни 2007 г. за условията и реда за провеждане на конкурси за предоставяне на средства от Национален фонд „Култура“. Същевременно, след приемане на промените в Наредба No Н-5 от 27 юни 2007 г., Изпълнителният директор на НФ „Култура“ е отправил писмо до Директора на Дирекция „Електронно правосъдие и регистри“ на Министерство на правосъдието да бъде предоставен достъп издаване на електронни служебни свидетелства за съдимост на кандидати – физически лица по програми на НФ „Култура“. До момента по писмото не е получен отговор. Във връзка с горното назначената със Заповед No 3-303-4/10.05.2022 г. на Изп. Директор техническа комисия по програма „Мобилност“ не е осъществила проверка на кандидатите на основание чл. 5, ал. 2, т. 8 и 9 от Наредба No Н-5 от 27 юни 2007 г. за условията и реда за провеждане на конкурси за предоставяне на средства от Национален фонд „Култура“, в сила от 05.04.2022 г. След приключване на проверката за административно съответствие и допустимост техническата комисия посочва допуснатите до разглеждане проекти, недопуснатите проекти, както и мотивите за констатираните несъответствия, размерът на заявления бюджет от всеки от кандидатите и размерът на установените от комисията недопустими разходи в бюджета на съответния проект в електронна таблица, неразделна част от настоящия протокол...“

финансирани проекти

I сесия	брой бенефициенти	сума /лв./
музика	13	105 587.00
театър	6	34 950.00
интердисциплинарен проект	4	15 259.00
танц	2	13 820.00
хорово изкуство	1	6 450.00
музейна дейност	1	6 184.00
фотография	1	6 089.00
игрално кино	3	5 651.00
изящни изкуства	1	3 169.00
нови медии	1	1 541.00
културен мениджмънт	1	1 300.00

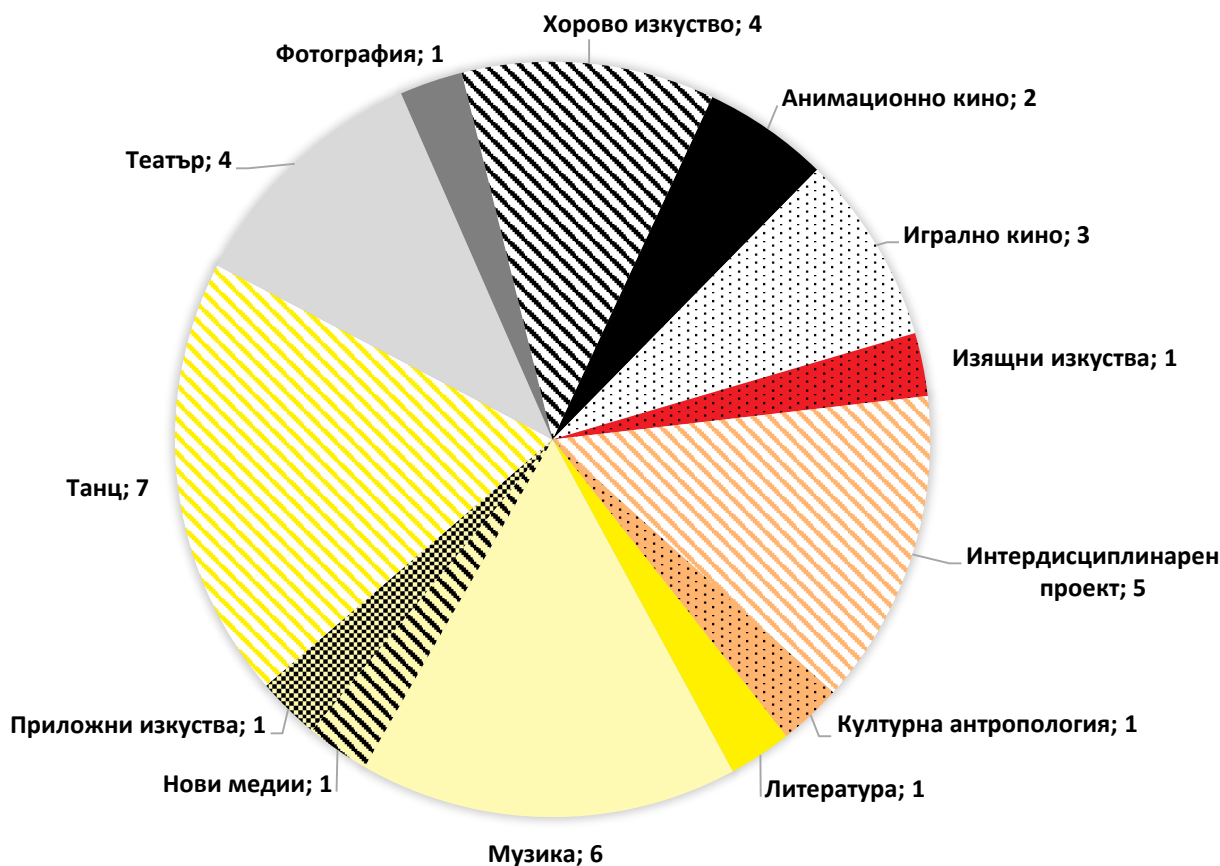

„Мобилност“, II сесия

Из Доклада на Председателя на Експертната комисия по Програма „МОБИЛНОСТ“, II СЕСИЯ:

„...Съгласно условията на програма „Мобилност 2“ проектите, финансирани от НФК, трябва да започнат не по-рано от датата на подписване на договора. Предвид процедурата по оценка на проектите и приемане на резултатите, сключването на договорите по програмата се случва в края на м. ноември/началото на м. декември. Проектите с начална дата, които предвиждат дейности преди датата на приемане на резултатите и сключване на договори, предвидени за края на месец ноември и началото на месец декември, са недопустими. Многобройността на проектите, отпаднали поради гореизложената причина, води до отпадането на качествени проектни приложения, което на свой ред води до цялостно понижаване на нивото на Програмата. Затова и средствата по Програмата не бяха разходвани в цялост – комисията НЕ ПРЕДЛАГА резерви по „Мобилност“ II сесия...“

II сесия	брой бенефициенти	сума /лв./
музика	6	29 815.00
театър	4	21 261.00
интердисциплинарен проект	5	37 449.00
танц	7	48 877.00
хорово изкуство	4	31 456.00
фотография	1	1 820.00
игрално кино	3	17 824.00
изящни изкуства	1	4 700.00
нови медии	1	1 526.00
литература	1	14 754.00
културна антропология	1	13 600.00
анимационно кино	2	9 840.00
приложни изкуства	1	7 050.00

Конкурсна програма „СОЦИАЛНО АНГАЖИРАНИ ИЗКУСТВА“

През 2022 г. Програмата се провежда в два модула: „**Кампании за адресиране на социален проблем чрез изкуство**“ и „**Работа с общности и групи в неравностойно положение**“.

Модул „**Кампании за адресиране на социален проблем чрез изкуство**“ финансира проекти, които адресират социални проблеми и каузи до широката публика чрез форми на изкуство и култура от всички области. Модулът е насочен към организации, работещи активно в сферата на изкуствата, и индивидуални артисти, чиито творчески продукции са тематично обвързани и адресират актуални социални проблеми. Насочването на публични ресурси към такъв тип дейности има за основна цел да привлече дългосрочно вниманието на широката общественост по конкретен проблем със социален характер, поради което е важно всички кандидати да предлагат съдържанието и събитията си със свободен достъп и при възможност да планират интеракция или мониторинг на достигнатата аудитория.

Модул „**Работа с общности и групи в неравностойно положение**“ финансира проекти от всички области на изкуството и културата, които прилагат креативен процес при работа с общности и групи в неравностойно положение. Модулът е насочен към проекти, които включват завършен дейностен план за въвличане в креативни процеси/прилагане на креативен процес при работа с общности и групи в неравностойно положение.

Насочването на публични ресурси към такъв тип дейности има за основна цел да създаде дългосрочна връзка между артисти и представители на различните общности и групи и да генерира позитивна промяна в нагласите на обществото.

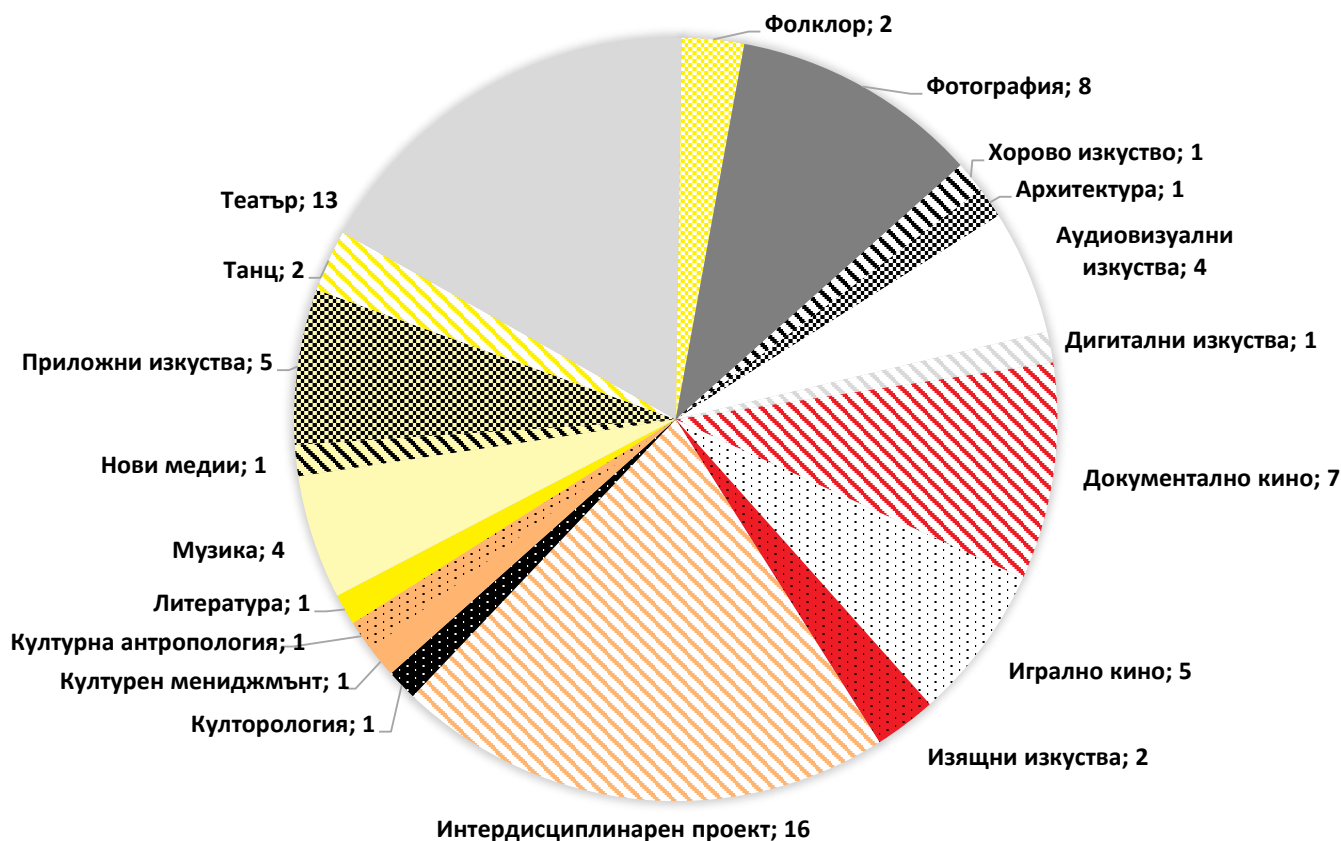
През 2022 г. по двата модула постъпват общо **267 кандидатури**, от които в модул „Кампании за адресиране на социален проблем чрез изкуство“ – **179** проектни предложения и в модул „Работа с общности и групи в неравностойно положение“ – **88**. От общо **267** подадени кандидатури **77** от проектите получиха финансиране. УС на Националния фонд „Култура“ гласува допълнително финансиране на **12** проекта, посочени като резерви и проектното финансиране общо по Програмата е **1 214 482, 53 лв.**

Из Доклада на Председателя на Експертната комисия по Програма „СОЦИАЛНО АНГАЖИРАНИ ИЗКУСТВА“

„...Част от кандидатурите страдат от недобре развити идейни концепции; липсват потвърждения от общностите и групите в неравностойно положение, предмет на конкретната кандидатура; част от кампаниите са откровено популистки, адресиращи уж горещите теми на деня, но без познаването им в дълбочина; в много малка част от проектните предложения са привлечени експерти (терапевти/психолози/социални работници/медиатори); има сгрешени бюджетни матрици. Въпре-

	брой бенефициенти	сума /лв./
Интердисциплинарен	16	249 335.72
Театър	13	206 500.09
Документално кино	7	155 880.04
Фотография	8	101 784.25
Игрално кино	5	86 853.47
Аудио визуални изкуства	4	74 450.11
Приложни изкуства	5	74 365.92
Музика	4	48 120.80
Танц	2	33 218.00
Фолклор	2	33 048.00
Изящни изкуства	2	25 490.00
Културология	1	24 000.00
Дигитални изкуства	1	18 976.00
Архитектура	1	17 200.00
Културен мениджмънт	1	17 100.00
Нови медии	1	14 480.00
Хорово изкуство	1	14 197.00
Литература	1	13 500.00
Културна антропология	1	10 289.97
Постъпили кандидатури	267	
Одобрени	77	
Неодобрени	196	
Сума на финансираните проекти	1 214 482, 53 лв.	

ки множеството инструменти за финансиране на сектора в последните три години, както и тяхната активност, продължат да се наблюдават сериозни пропуски при работата на кандидатите с проектната документация. Последната често е непълна или некоректно попълнена; бюджетните матрици са тотално сгрешени, не се прави разлика между административни и продукционни разходи, не се разнасят сумите по източници на финансиране, липсват относителни дялове, погрешка или умишлено се трият формули; голяма част от творците разчитат на собствената си разпознаваемост като имена и не прилагат представителни материали, биографиите на голяма част от тях не са изрядно попълнени; липсват препоръки; писма за сцени/ писма за подкрепа, референции. В голяма степен се наблюдава, че читалищата са неконкурентоспособни на останалите организации от сферата на културата, независимо дали става въпрос за такива от публичния или от частния сектор...

Конкурсна програма „ТВОРЧЕСКО РАЗВИТИЕ“

През 2022 г. Програмата се провежда в два модула – модул „Участници“ и модул „Организатори“. Програмата финансира разходи, свързани с професионалното развитие на артисти, културни дейци и професионалисти в сферата на изкуството и културата. Конкурсната програма цели да осигури достъпност до възможности за развитие на умения в областта на културата и изкуствата чрез подкрепа за организационни разходи на образователни програми и събития, стремящи се към професионално развитие, повишаване на капацитета и въвеждането на иновации в артистичните среди в страната.

По Програмата с модули „Участници“ и „Организатори“ постъпват общо **201 кандидатури**, от които в модул „Участници“ – 111, а в модул „Организатори“ – 90. В рамките на Програмата са одобрени **52** проекта, а от тях са сключени **51 договора** (един отказал се бенефициент след обявяването на резултатите). В рамките на Програмата като РЕЗЕРВИ са предложени **8** проекта на обща стойност 70 386,6 лв., а през декември 2022 г. 2 проекта (от списъка с резерви) са финансирани на обща стойност **21 800 лв.** С това Програмата наброява **53** сключени договора, два от които с резерви. Общата стойност на финансираните проекти е **512 499, 94 лв.**

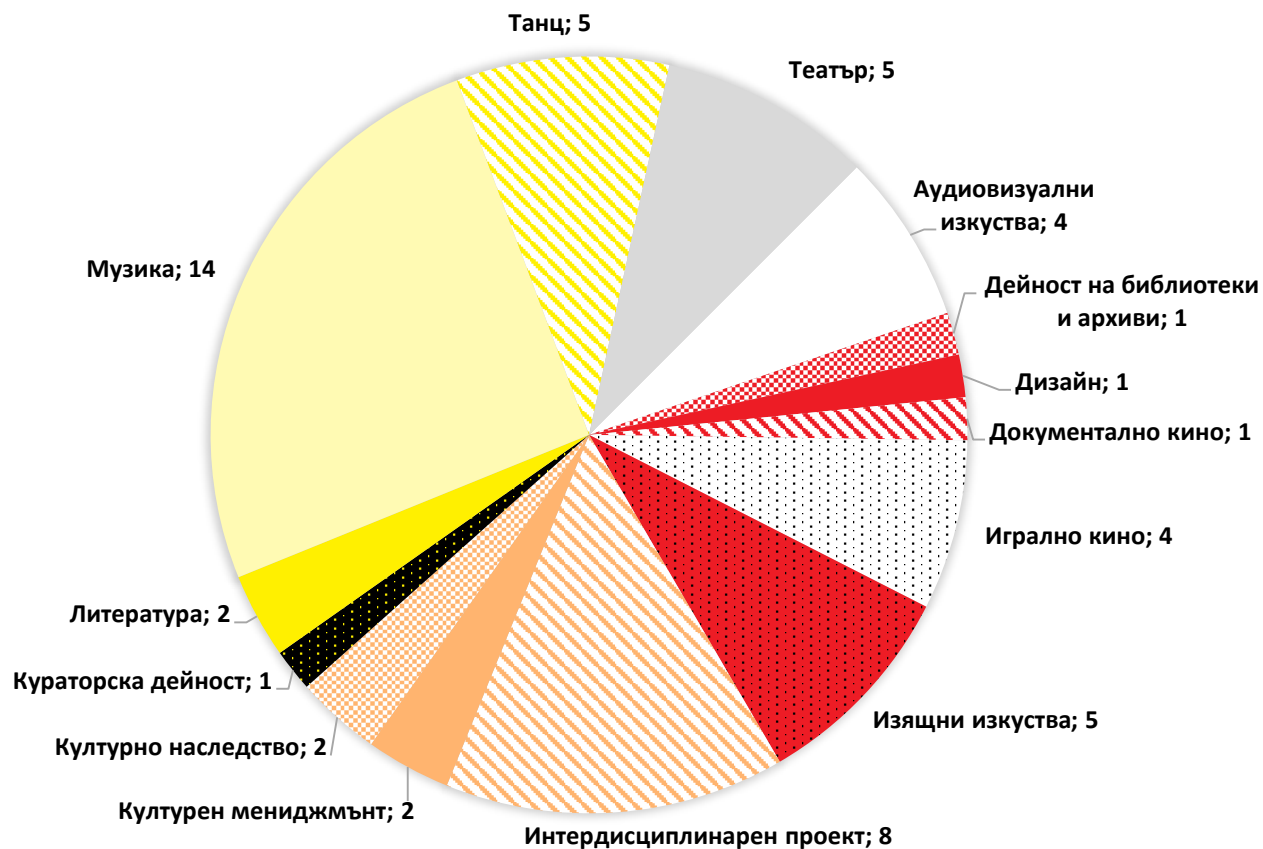
Постъпили кандидатури	201
Одобрени	52
Неодобрени	140
Сума на финансираните проекти	512 499, 94 лв.

Из Доклада на Председателя на Експертната комисия по Програма „ТВОРЧЕСКО РАЗВИТИЕ“

„... Много често се прилагат неактивни линкове, както и такива, които водят към сайт, където експертът е необходимо да направи проучване за доказване на заложенния разход [...] Понятието професионално надграждане е грешно формулирано в някои от кандидатурите, тъй като не може да бъде приложено за непрофесионалисти в дадена област или за кандидати, на които предстои да започнат образованието си. По Програмата са подадени очевидно добре подготвени проекти, в съзвучие с условията, но неспазващи сроковете за начало на проектите, поради което не могат да бъдат финансирани от Националния фонд „Култура“. В този смисъл една от препоръките на комисията е по отношение на предварителното отсяване – проектното предложение би могло да се отхвърли, още когато е ясно, че не попада в срок, т.е. проектът получава високи точки заради високата оценка на качествата на кандидата, престижността на форума, който иска да посети, реалистичен бюджет, който е заложил, приложени писма за оферти, но времевият период не отговаря на задания от НФК. [...] Наблюдава се сериозен напредък в работата на НФК по отношение на прецизиране и оптимизиране на процеса по оценяване на проектите – разработката на отделни оценъчни карти е добър пример в тази посока, също и предварителната среща на експертите от оценяващия екип...“

финансирани проекти

	брой бенефициенти	сума /лв./
Музика	14	108 092.37
Интердисциплинарни	8	95 541.87
Театър	5	70 910.00
Танц	5	39 059.71
Аудиовизуални изкуства	4	37 402.64
Изящни изкуства	5	31 464.45
Литература	2	30 915.45
Игрално кино	4	27 162.88
Културно наследство	2	24 320.00
Дизайн	1	13 956.00
Културен мениджмънт	2	13 599.07
Дейност на библиотеки и архиви	1	12 880.00
Кураторска дейност	1	3 675.00
Документално кино	1	3 520.50

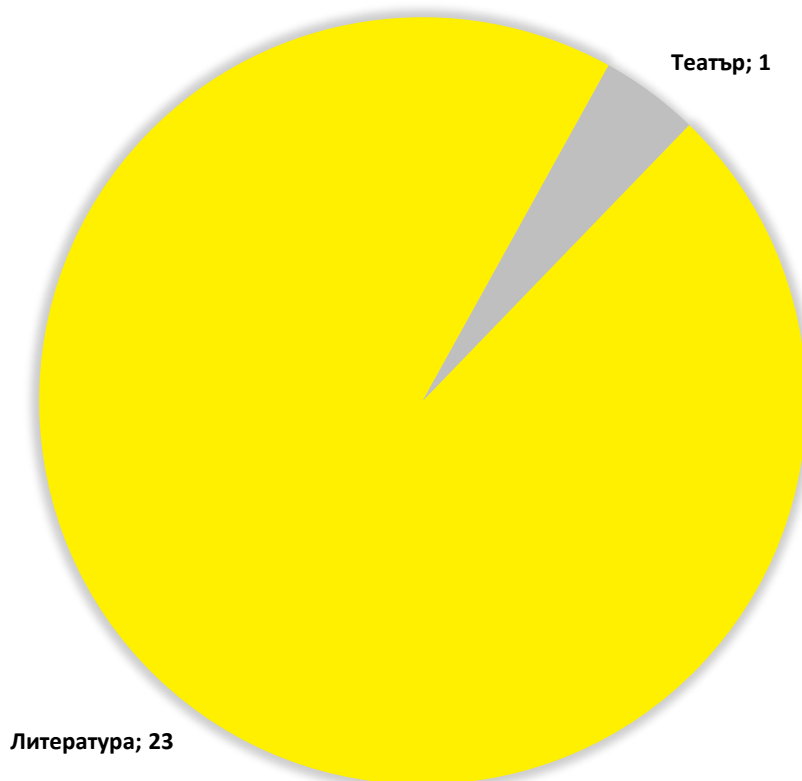

Конкурсна програма „ПРЕВОДИ“

През 2022 г. конкурсната програма е насочена към финансиране на проекти за литературен превод и издаване на книги на български автори с цел устойчивото позициониране на българска литература и автори в международен план, осигуряване на по-голяма заетост и стабилност на преводачи от български език, както и установяване на дългосрочни партньорства, качествен обмен и добри практики в сферата на литературните преводи.

Броят на постъпилите кандидатури по Програмата е **34**. Броят на одобрените за финансиране е **24**, а общата финансова подкрепа - **294 126, 69 лв.**

Постъпили кандидатури	34	
Одобрени	24	
Неодобрени	10	
Сума на финансираните проекти	294 126, 69 лв.	
финансирани		
	брой бенефициенти	сума /лв./
Литература	23	282 126.69
Театър	1	12 000.00

Из Доклада на Председателя на Експертната комисия по Програма „ПРЕВОДИ“

„...Традиционно повечето кандидати са реномирани издателства със сериозен портфейл от преводни издания, предложените заглавията са от разнообразни жанрове в художествената литература, а преводачите – с квалификация и опит в превода от български език. Тъй като това е петото издание на Програмата, могат да се констатира няколко тенденции, върху които бихме искали да обзърнем вниманието на Управителния съвет. При анализ в хронологичен план от създаването на Програмата до сега се наблюдава известна повтаряемост на издателствата. Традиционното добро партньорство има и негативни последици: подходът към изготвяне на документите за участие тази година изглежда по-скоро формален и не показва достатъчна задълбоченост и ангажираност с процеса на кандидатстване. Нещо повече, в някои кандидатури има очевидни неточности – граматически, стилистични, правописни и пунктуационни грешки, разминавания в шрифтове, копиране на текстове от предишни кандидатури и т.н. Затова препоръчваме да се изготви статистика за всички сесии по Програмата – по година, издателство, заглавие, автор, преводач и т.н. Подобна историческа информация ще позволи на Ръководството на Националния фонд „Култура“ да извършва текущ анализ и ежегодно да актуализира стратегическите цели и/или критериите и тяхната тежест с цел избягване на диспропорции. В допълнение, обобщената информация ще осигури сравнимост и проследимост на данните, а също и надеждна основа за оценяване на проектите от външните оценители. Тя ще помогне и при отчитането на проектите, като при акумулиране на определена сума към един и същ бенефициент би могло да се извършват допълнителни

проверки за обосноваване на разходите или да се изискват допълнителни отчети. Препоръчително е да се проведе обучение от експерти на Националния фонд „Култура“/Министерството на културата за участници в процедурата за кандидатстване по Програмата в отделни модули, фокусирани съответно върху техническите изисквания към кандидатурите и съдържателния им аспект. Това ще повиши съзнанието на участниците за важността на формалните изисквания при кандидатстване за публично финансиране и ще допринесе за избягване на повтарящи се пропуски при изготвяне на конкурсните документи в бъдещи сесии. В допълнение, подобно обучение би насърчило кандидатстването на нови участници по Програмата...“

Конкурсна програма „ПУБЛИКИ“

През 2022 г. Програмата е насочена към финансово подпомагане на проекти за разработване и/или прилагане на план/стратегия и механизми за привличане и развитие на публика на база на проведени проучвания, а също и набор от допустими дейности отвъд самото изследване, вкл. създаване на план за ангажиране на публиката като последваща изследването дейност, маркетинг и социологически изследвания на публиките, както и желанията, предпочитанията и вкусовете им с цел успешно ангажиране в създадения културен продукт/културно съдържание в настоящата културна среда и по този начин да приложи успешна стратегия за развитие на аудитория и привличане на нови публики.

През 2022 г. по Програмата постъпват общо **54 кандидатури**, от тях **14** получават финансиране на обща стойност **229 885 лв.**

Из Доклада на Председателя на Експертната комисия по Програма „ПУБЛИКИ“

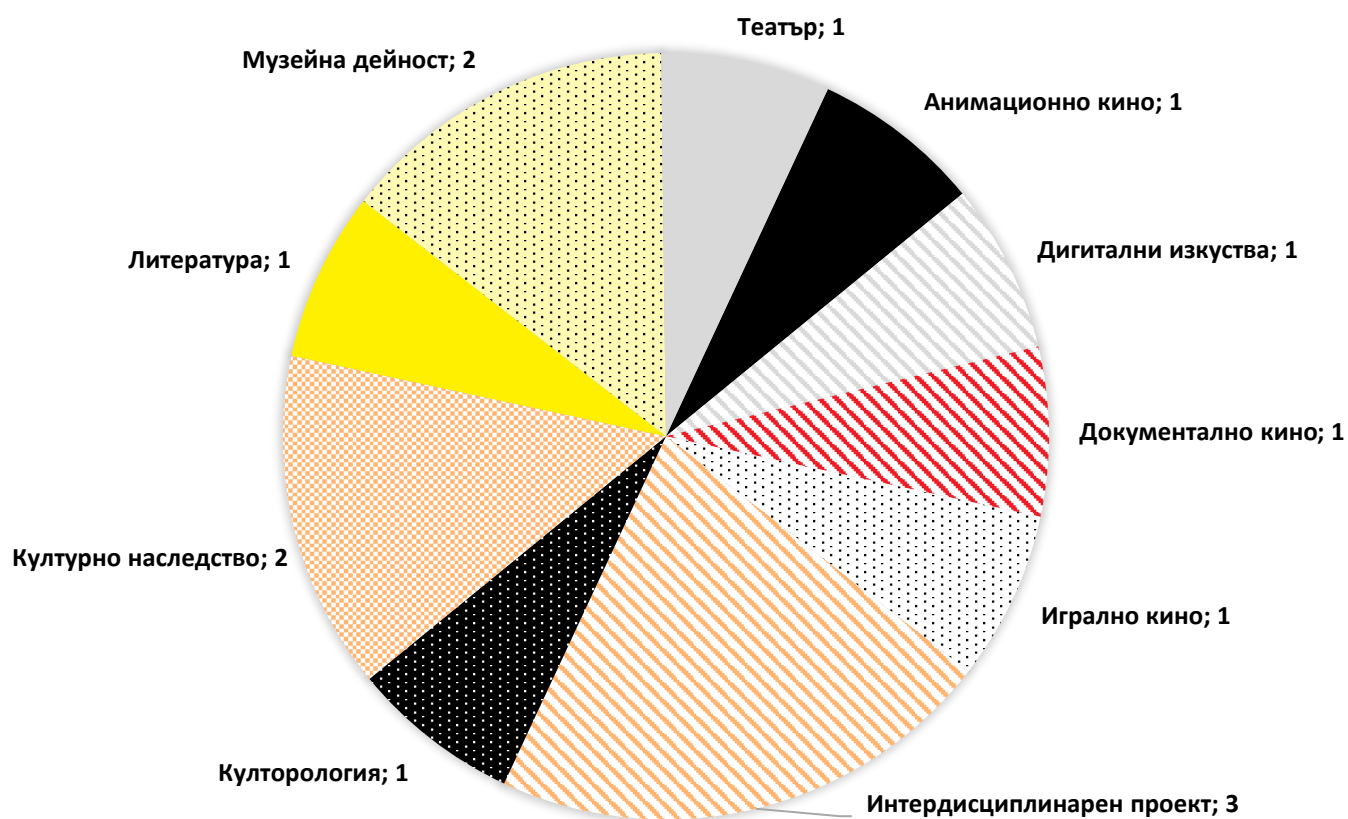
„...Основната цел на подобна програма трябва да подтиква културните организации към подобряване на тяхната работа с публиките, привличането на нови аудитории, използването на различни канали за комуникация и търсенето на обратна връзка от реалните публики на културните организации. Поради факта, че сега в програмата е зададен като основен приоритет „анализи и изследвания на публиките“ много често проектите се свеждат до предвидени анкети и/или социологически проучвания в едно или друго населено място. Това практически води до промяна на фокуса от дейността на кул-

турната организация към дейността на наетата социологическа агенция или експерти. Често в проектите не става ясно как резултатите от едно социологическо проучване ще повлияят на дейността на кандидатстващата културна организация. От друга страна, кандидатстващите с подобни проекти организации остават с впечатлението, че напълно отговарят на приоритетите на програмата. Предлагам приоритетите да се редактират така, че да се оценява активността на самата кандидатстваща организация – какви изменения и подобрения тя предлага в своята работа с оглед развитието на нейната публика и за привличането на нови аудитории. В някои проекти се предлага достигането до публики с конкретна творческа проява. Подобни проекти категорично трябва да докажат иновативността на създавания културен продукт по отношение на публиките спрямо регулярната си културна / артистична дейност. Освен това оценителите трябва да имат достъп до някакъв конкретен материал – текстове, скици, експликации и т.н., за да могат да оценят качеството на културния продукт, който се предвижда да бъде създаден по проекта...“

Постъпили кандидатури	54
Одобрени	14
Неодобрени	40
Сума на финансираните проекти	229 885 лв.

финансирани проекти

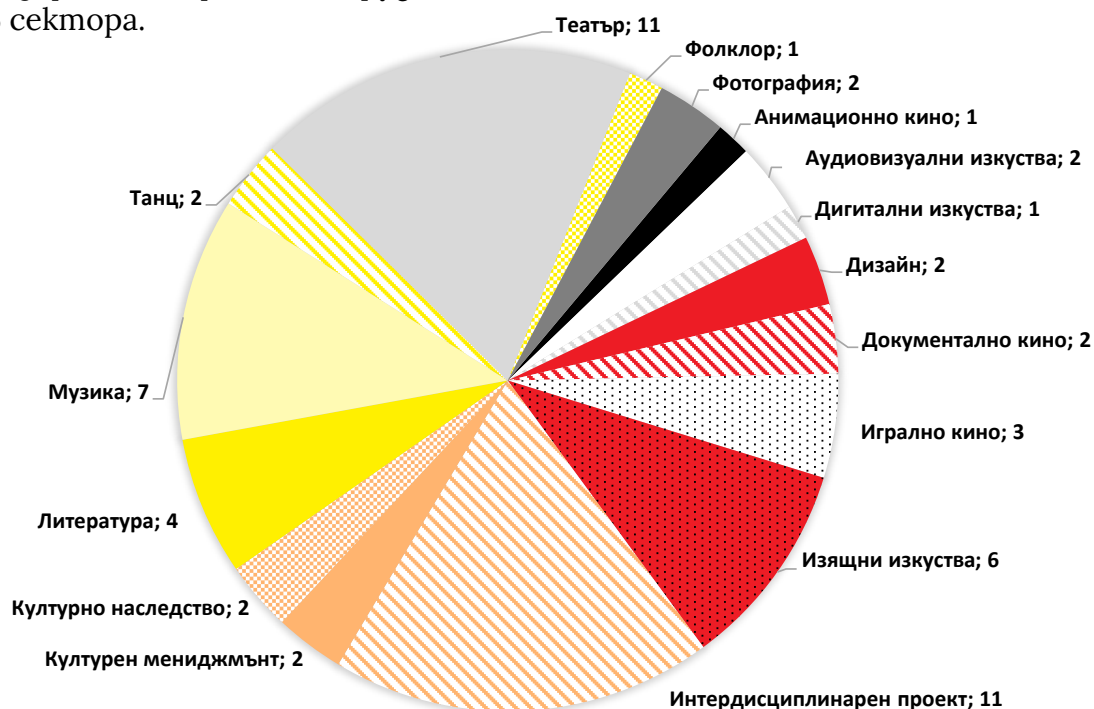
	брой бенефициенти	сума /лв./
Интердисциплинарен	3	37 677.00
Културно наследство	2	32 000.00
Музейна дейност	2	29 218.00
Театър	1	22 000.00
Игрално кино	1	21 500.00
Анимационно кино	1	20 000.00
Документално кино	1	20 000.00
Дигитално изкуства	1	19 000.00
Литература	1	14 990.00
Културология	1	13 500.00

Конкурсна програма „ЕДНОГОДИШЕН ГРАНТ“

През 2022 г. конкурсната програма е насочена към подпомагане на бенефициентите в постигането на по-висок организационен капацитет, повишаването на качеството и обхвата на събитията и продуктите, които създават, за да развият устойчивост и независимост в дейността си. Финансовата подкрепа е предвидена за повишаване и задържане на административен капацитет чрез продължителна заетост на административен екип на организацията (най-малко за срока на Програмата) наред с регулярни дейности и пространства, както и създаване, представяне и разпространение на културно съдържание в страната и чужбина, включително и привличане на външни/нови членове на основен творчески екип на организацията, с цел разгръщане на творчески потенциал и реализиране на трайни сътрудничества в сектора.

	брой бенефициенти	сума /лв./
Музика	14	108 092.37
Интердигисциплинарни	8	95 541.87
Театър	5	70 910.00
Танц	5	39 059.71
Аудиовизуални изкуства	4	37 402.64
Изящни изкуства	5	31 464.45
Литература	2	30 915.45
Игрално кино	4	27 162.88
Културно наследство	2	24 320.00
Дизайн	1	13 956.00
Културен мениджмънт	2	13 599.07
Дейност на библиотеки и архиви	1	12 880.00
Курааторска дейност	1	3 675.00
Документално кино	1	3 520.50

През 2022 г. в конкурсната сесия се включват **351 кандидати** с проектни предложения на обща стойност на исканата сума от Националния фонд „Култура“ – 31 701 166 лева, **57** от тях са одобрени за финансиране на обща стойност 4 723 957, 68 лева. В допълнение са одобрени и финансирани **2** проекта като резерви на стойност 156 574 лв., с което общата стойност на разходваните средства по Програмата е **4 880 531, 68 лв.**

Из Доклада на Председателя на Експертната комисия по Програма „ЕДНОГОДИШЕН ГРАНТ“ ’22 Г.

„...Предвид широкия съдържателен обхват, разнородните цели и сложността на програмата немалко кандидати не съобразяват своите проекти с основните условия за съдържателна допустимост – насоченост на програмата към активни оператори на събития и културно съдържание през периода най-малко 2020 – 2022 г., както и изискването за концептуално обоснована целогодишна програма в контекста на тригодишна стратегия за развитие на организацията. Характерът на програмата и най-вече възможността за целогодишна структурна подкрепа (за административен екип, поддържане на пространства, закупуване на ДМА и т.н.) предпостави при редица проекти изместване на фокуса от добре разработена програма за разнообразни творчески и други дейности по проекта върху опити (често самоцелни) да се аргументира необходимостта от включване на нови членове в административния екип, нуждата от допълнително оборудване или желанието да се изгради нова онлайн платформа, без това да е обвързано с конкретна, добре обоснована едногодишна програма от традиционни или нови за организацията културни дейности. Комисията констатира, че често срещана грешка при изграждане на бюджетите на проектите е неспазване на задължително изискуемото по програмата съотноше-

ние между структурни и продукционни разходи 40/60% или 60/40%, в зависимост от това дали организацията е създадена преди или след 2015 г. На основание чл. 8а, ал. 2, т. 5 от Наредба № Н-5 от 27 юни 2007 г. за условията и реда за провеждане на конкурси за предоставяне на средства от НФ „Култура“ неспазването на това изискване води до административна недопустимост. Условието за точно процентно съотношение при разпределението на различни типове разходи в бюджетната матрица подтиква редица кандидати към изкуствено завишаване на определени разходи или включването на необосновани разходи, или дори преднамереното позициониране на определен тип разходи в графи за друг (съответно с неубедителни опити да обосноват дадени структурни разходи като продукционни или обратното). По-малкабните проекти на утвърдени в своя сектор организации, предвиждащи богата целогодишна програма от творчески, образователни и други дейности, естествено, успяват да съберат значително по-голям брой точки при оценяването от по-малки по мащаб, но също качествени като замисъл проекти, доказващи висок артистичен и организационен потенциал. Съответно опитните дългогодишни организации имат значителна преднина пред по-младите организации, за които финансирането по програмата реално би спомогнало за разгръщане на техния потенциал и би благоприятствало тяхното устойчиво развитие. Залагането на различни изисквания за процентно съотношение на разходите в бюджета, съобразено с периода на съществуване на организациите, е адекватна и в значителна степен успешна стратегия за компенсирание на този дисбаланс...“

Постъпили кандидатури	351
Одобрени	59
Неодобрени	292
Сума на финансираните проекти	4 880 531, 68 лв.

Конкурсна програма „СУБСИДИИ С ЗА ПРОЕКТИ С НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ“

През 2022 г. Програмата е насочена към разпределяне на средства за проекти с голямо национално значение в областта на културата. Програмата подкрепя проекти, предвиждащи реализиране на значимо събитие с национално и/или международно значение.

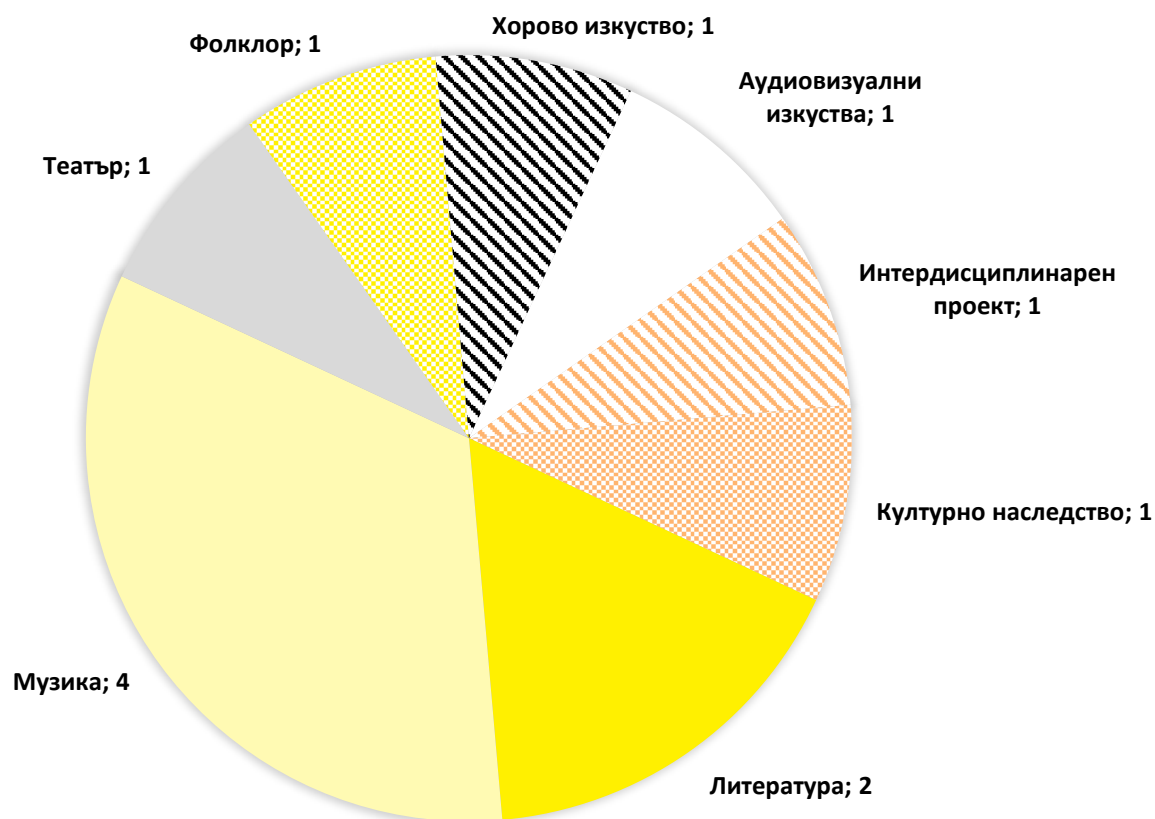
Постъпили кандидатури	152
Одобрени	12
Неодобрени	140
Сума на финансираните проекти	264 380, 08 лв.

Из Доклада на Председателя на Експертната комисия по Програма „СУБСИДИИ ЗА ПРОЕКТИ С НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ“

„...Условията на програмата не успяват да помогнат на по-голямата част от кандидатите да подадат проектни предложения, които да отговарят на изискването за националност на значимостта на събитията, според Експертната комисия и Управилния съвет на НФ „Култура“. Според своето съдържание проектите могат да бъдат подавани своевременно по всички други програми на НФК, особено когато събитията са планирани в рамките на година след датата на кандидатстването. Някои проекти получават над 80 от 100 възможни точки, но не са предложени за финансиране по тази причина. Що се отнася до обстоятелството, че от 152 кандидатури са оценени само 23, това се налага напълно обективно, след като средствата по програмата са вече почти изчерпани преди 30 ноември – крайния срок за подаването им. Това е единствената програма за целево подпомагане от Националния фонд „Култура“, в която проектите се оценяват по реда на постъпване на кандидатурите (както изрично е оповестено при откриването на програмата), разглеждат се в последователни заседания на УС и в този смисъл отделните проектни предложения се състезават с Условията и критериите на Програмата, а не толкова помежду си...“

финансирани проекти

	брой бенефициенти	сума /лв./
Музика	4	105 000.00
Литература	2	39 450.00
Театър	1	29 018.00
Интердисциплинарен	1	27 312.08
Аудиовизуални изкуства	1	24 000.00
Фолклор	1	19 500.00
Хорово изкуство	1	13 000.00
Културно наследство	1	7 100.00

Конкурсна програма „КРИТИКА“

През 2022 г. конкурсът по Програма „Критика“ 2022 г. се провежда в два модула - „**Утвърдени модели**“ и „**Иновативни модели за критика**“. Модул „**Иновативни модели за критика**“ е насочен към лица, създатели на разнообразни по тип дигитални платформи и интерактивни събития за критическо съдържание в областта на културата и изкуствата. Модул „**Утвърдени модели**“ цели да стимулира устойчивото издаване на разпознаваеми печатни/електронни периодични, серийни издания, критически сборници и формати на българско критическо съдържание в сферата на културата и изкуствата.

Постъпили кандидатури	55
Одобрени	14
Неодобрени	41
Сума на финансираните проекти	155 950 лв.

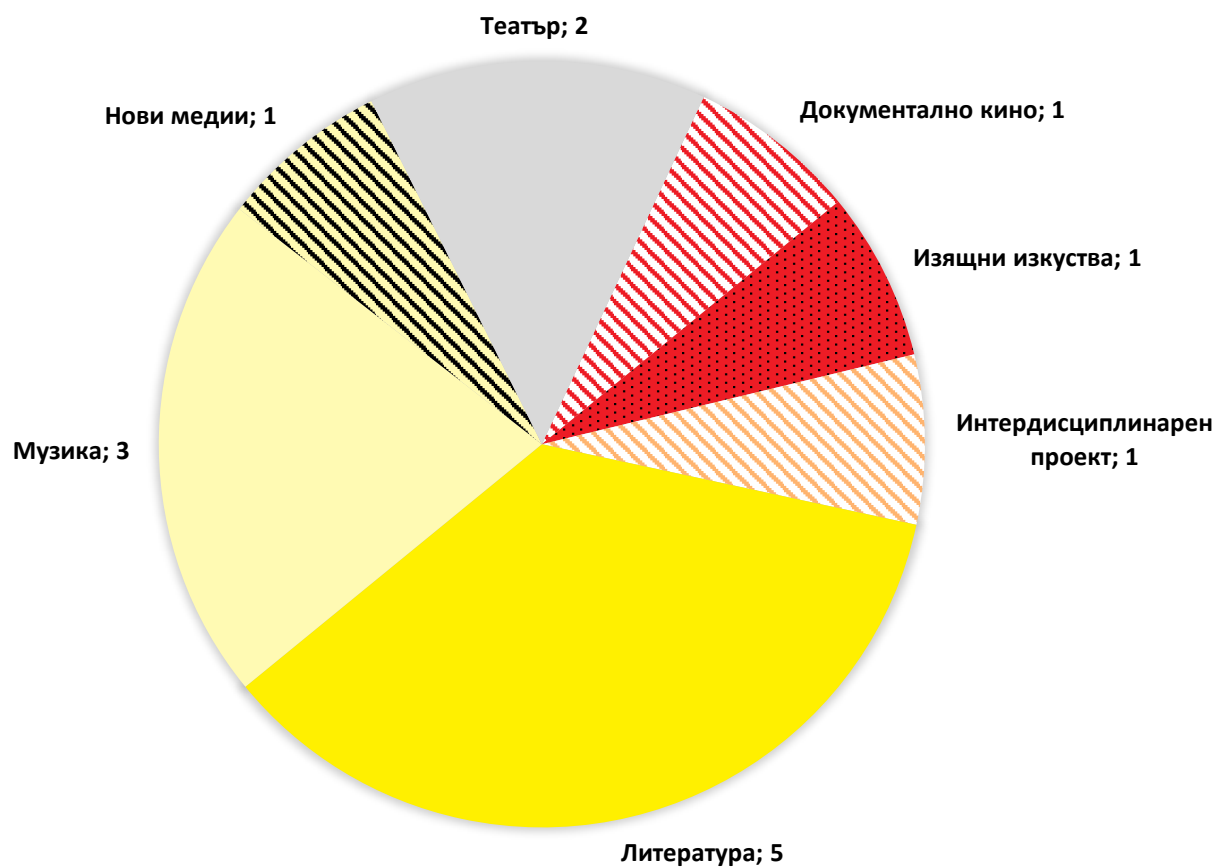
В конкурсната сесия се включват **55** кандидати с проектни предложения на обща стойност на исканата сума от Националния фонд „Култура“ - 924 168, 97 лева, **9** от тях са одобрени за финансиране на обща стойност **99 500 лв.** В допълнение са одобрени и финансирани **5** проекта като резерви на стойност 56 000 лв., с което общата стойност на разходваните средства по Програмата е **155 950 лв.**

► Из Доклада на Председателя на Експертната комисия по Програма „КРИТИКА“

„...Предоставената сума за финансиране в програма Критика е крайно недостатъчна, за да отговори на нуждите на кандидатите, които обективно заявяват смислени и обосновани проекти. Сред кандидатите има разнообразни предложения, добре защитени, но ресурсът не позволява да се разтвори вентрилото на финансирането. Комисията предлага да се промени регламентът на вътрешно разделение на проекти, като се отчетат разликите в общия финансов и организационен профил на проектите – да се разграничат по-нискобюджетни проекти от по-високобюджетни проекти. Също така Комисията предлага да се даде шанс за подкрепа на проекти, които са насочени към потясна аудитория (профилирана по естетически или тематичен принцип критика, която би имала по-ограничен кръг потребители)...“

финансирани проекти

	брой бенефициенти	сума /лв./
Литература	5	53 950.00
Музика	3	31 000.00
Театър	2	21 000.00
Документално кино	1	14 000.00
Интердисциплинарен	1	12 000.00
Изящни изкуства	1	12 000.00
Нови медии	1	12 000.00

Конкурсна програма „ДЕБЮТИ“

През 2022 г. Програмата е насочена към подкрепа в първите стъпки в професионалната реализация на български млади артисти. Финансира разходи за подготовката, реализацията и разпространението на проекти от направленията литература, музика, визуални и дигитални изкуства, екранни и сценични изкуства. Конкурсът се провежда в два кръга. В конкурсната сесия през 2022 г. се включват общо и в двата кръга **426, 62** от тях са одобрени за финансиране във втори кръг, а в допълнение са финансирани **2** проекта като резерви, с което общата стойност на разходваните средства по Програмата е **1 127 370, 92 лв.**

Постъпили кандидатури	Първи кръг - 260 Втори кръг - 166
Одобрени	64
Неодобрени	102
Сума на финансираните проекти	1 127 370, 92 лв.

Из Доклада на Председателя на Експертната комисия по Програма „ДЕБЮТИ“

„...Въпреки проведеното обучение между първи и втори кръг, за съжаление се наблюдават редица кандидатури, които не са надградени съобразно конкретните препоръки от страна на комисията и страдат от тежки дефицити – неясно или оскъдно представени идейни концепции, непълни или изцяло липсващи екипи, сгрешени бюджетни матрици. Комисията единодушно апелира да се прецизира тълкуването и дефиницията на термина ДЕБЮТАНТ, която създава възможности за редица порочни практики, с които се компрометират приоритетите на програмата – да осъществява подкрепа на млади дебютиращи творци. Предвид големия брой кандидатури от сферата на киното, както в модул Екранни изкуства, така и погрешка подадени в модул Визуални и дигитални изкуства, комисията препоръчва отделянето им в самостоятелна програма и ангажирането на експерти в областта, поради спецификата на това изкуство. Важен аргумент в посока отделянето на киното в самостоятелна програма е и фактът, че продукциите в това изкуство често са високобюджетни. Ако се цели качествена реализация на проектното предложение, редукция в бюджета е практически невъзможна, а това в реалността на настоящата програма и нейния общ бюджет би означавало да се подкрепят много малък брой кандидатури. Ситуация, която би била в ущърб на всички участници, от всички сфери на изкуствата...“

финансирани проекти

	брой бенефициенти	сума /лв./
Музика	13	227 866.47
Игрално кино	8	224 146.00
Театър	5	110 970.68
Дигитални изкуства	6	88 812.40
Документално кино	4	79 260.40
Интердисциплинарен	5	77 559.21
Изящни изкуства	5	65 305.50
Литература	7	64 040.66
Танц	2	49 365.00
Фотография	3	46 006.80
Нови медии	2	31 592.12
Приложни изкуства	1	21 903.68
изкуства	1	15 000.00
Анимационно кино	1	13 922.00
Архитектура	1	11 620.00

Конкурсна програма „ТВОРЧЕСКА ЕВРОПА“, ПОДПРОГРАМА „КУЛТУРА“, НАПРАВЛЕНИЕ „ЕВРОПЕЙСКО СЪТРУДНИЧЕСТВО“, „МРЕЖИ“ И „ПЛАТФОРМИ“

През 2022 г. конкурсната програма е насочена към целево финансово подпомагане на проекти, финансирани от програма „Творческа Европа“, подпрограма „Култура“, направление „Европейско сътрудничество“, „Мрежи“ и „Платформи“. Програмата се провежда от 2020 г. и е от голямо значение за насърчаването на интернационализацията и надграждането на оперативния капацитет на КТС (културния и творчески сектор). Програмата функционира и като стимул за всички неправителствени организации, културни оператори и артисти, които работят за реализацията на качествени международни партньорски проекти в рамките на ЕС и отвъд него.

За разлика от другите програми на НФК, по програма „Творческа Европа“ няма определена максимална сума на исканото финансиране. Участниците кандидатстват за покриване на разходи по компонента „собствен принос“ по спечеления проект към програмата на Европейската комисия. Проектите вече са преминали оценяване на ниво Европейски съюз и комисията има задачата да разгледа изискуемите документи и да следи за потенциално наличие на двойно финансиране.

В конкурсната сесия през 2022 г. се включват **8** кандидати, **6** от тях са одобрени за финансиране, с което общата стойност на разходваните средства по Програмата е **189 845, 35 лв.**

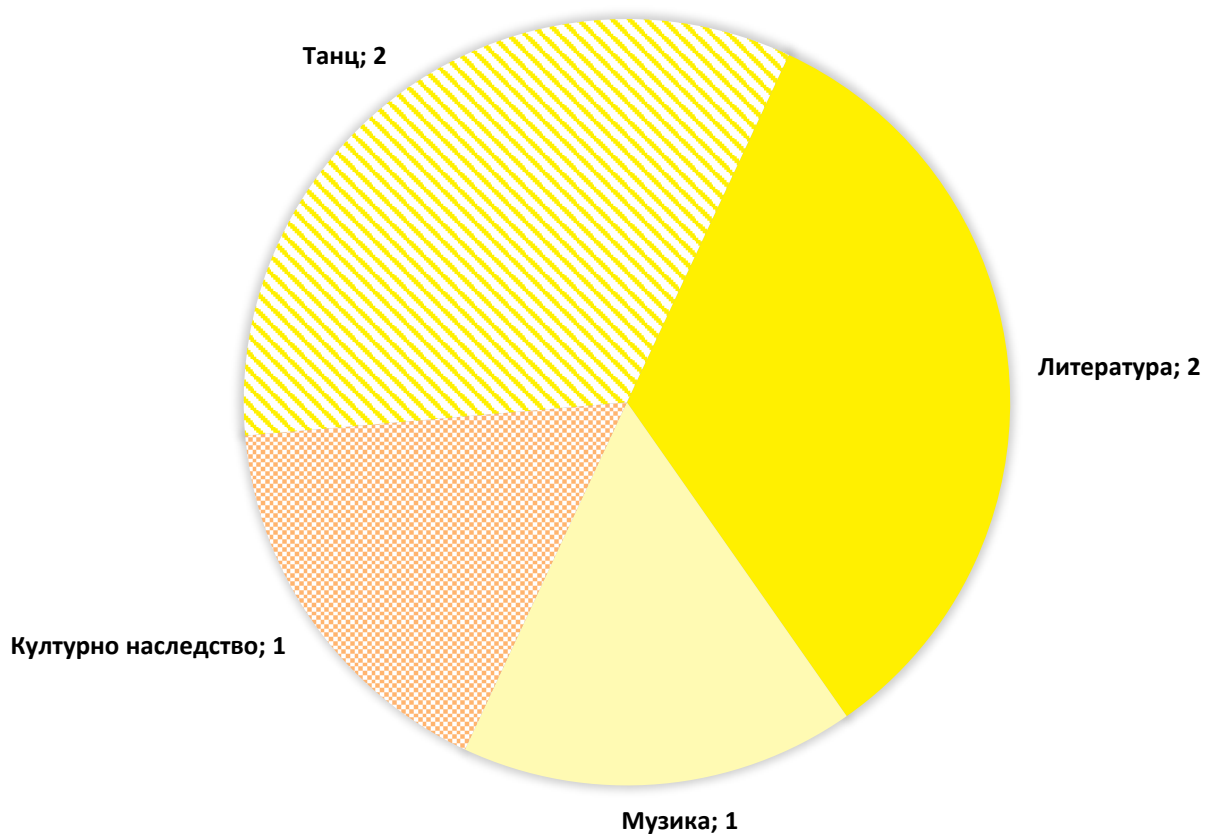
Из Доклада на Председателя на Експертната комисия по Програма „ТВОРЧЕСКА ЕВРОПА“

„... Във връзка с изискването на ал. 6 на чл. 8а от Наредба № Н-5 от 27 юни 2007 г. за условията и реда за провеждане на конкурси за предоставяне на средства от Национален фонд „Култура“ разясненията, както и представените допълнителни документи от кандидатите при подаването на проектните предложения, не трябва да променят съдържателните характеристики на проекта, включително да водят до изменение в качеството му, което може да доведе до поставяне на кандидата в по-благоприятно положение спрямо останалите кандидати. Затова комисията смята, че от кандидатите следва да се изискват единствено липсващи задължително изискуеми документи. На тях се приравняват неподписани документи, когато те са задължително изискуеми по програмата...“

финансирани проекти

	брой бенефициенти	сума /лв./
Музика	1	72 610.00
Танц	2	64 086.72
Литература	2	38 435.74
Културно наследство	1	14 712.89

Постъпили кандидатури	8
Одобрени	6
Неодобрени	2
Сума на финансираните проекти	189 845, 35 лв.

Конкурсна програма „ТВОРЧЕСКИ СТИПЕНДИИ“

През 2022 г. Програмата е насочена към осигуряване на подкрепа на български творци, артисти и специалисти в областта на културата и да им даде възможност да продължат професионалното си развитие в културната сфера.

През 2022 г. основната цел на Програмата е да осигури финансова подкрепа на български творци и артисти в областта на всички изкуства, както и на други специалисти от областта на културата, упражняващи своята професия на свободна практика, чрез кандидатстване пред Националния фонд „Култура“. Програмата подпомага широк кръг от артисти и културни дейци да продължат работата си, а също и осигурява условия за създаване на творчески продукти. Допустими кандидати са физически лица - артисти и културни оператори.

Програмата е обявена през месец април 2022 г. Предвидените средства за тази сесия са 7 000 000 лв. Разходваните средства са - **6 963 166 лв.** В конкурса вземат участие общо **2754** кандидати, от които **1732** са одобрени за финансиране. Одобрените кандидати получават творческа стипендия в размер на **4046 лв.**

Постъпили кандидатури	2754
Одобрени	1732
Неодобрени	1022
Сума на финансираните проекти	6 963 166 лв.

Конкурсна програма „НАГРАДИ ЗА ВИСОКИ ПОСТИ- ЖЕНИЯ НА УЧАЩИ В ОБЛАСТТА НА ИЗКУСТВАТА И КУЛТУРАТА“

Програмата е насочена към ученици от държавните училища по изкуствата и културата за високи постижения в областта на културата и за студенти от висшите учебни заведения по изкуства за високи постижения в областта на изкуството и културата. Наградите на Националния фонд „Култура“ се присъждат на ученици от V до XII клас на държавните училища по изкуствата и културата за високи постижения - да са класирани през 2021 г. в национални и международни конкурси и олимпиади, включени в „Програмата на мерките за закрила на деца с изявени дарби от държавни, общински и частни училища“.

Предвидените средства за тази сесия са 1 000 000 лв. Разходваните средства са **1 000 054 лв.** В конкурса вземат участие общо **754 учащи** от 24 учебни заведения, от които **694** учащи от 24 учебни заведения са одобрени за финансиране. Одобрените кандидати получават финансиране в размер на **1 441 лв.**

Постъпили кандидатури	754 учащи от 24 учебни заведения
Одобрени	694 учащи от 24 учебни заведения
Неодобрени	60
Сума на финансираните проекти	1 000 054 лв.

Конкурсна програма „ПРОГРАМА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ЧАСТНИ КУЛТУРНИ ОРГАНИЗАЦИИ“

През 2022 г. конкурсната Програма цели да подкрепи проекти, които допринасят за цялостното развитие на културната среда във всички нейни аспекти – професионални, художествени и творчески, социални, публични, икономически, медийни, и др. Индикативният бюджет на Програмата е 10 000 000 лв.

Допустими кандидати по Програмата са юридически лица и еднолични търговци. Предложените за финансиране проекти са общо **160** на обща стойност 9 812 897,43 лв. със средни точки на най-високо оценен проект 268,5 и средни точки на най-ниско оценен проект 195,5.

В следствие на преразпределяне на средства са подкрепени още **18** от 44 резерви. Общият размер на разходваните средства по Програмата е **11 488 522 лв.**

Постъпили кандидатури	536
Одобрени	175
Неодобрени	361
Сума на финансираните проекти	11 488 522 лв.

Конкурсна програма „ПРОГРАМА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ДЪРЖАВНИ И ОБЩИНСКИ КУЛТУРНИ ИНСТИТУТИ“

През 2022 г. конкурсната Програма цели да насърчи най-вече развитието на дейности, насочени към адаптацията на културните институти. Програмата цели подкрепата на проекти, които допринасят за цялостното развитие на културната среда във всички нейни аспекти – професионални, художествени и творчески, социални, икономически, медийни, и др.

В конкурсната сесия през 2022 г. се включват **133 кандидатури**, **108** от тях са одобрени за финансиране, с което общата стойност на разходваните средства по Програмата е **3 890 982,20 лв.**

Постъпили кандидатури	133
Одобрени	108
Неодобрени	25
Сума на финансираните проекти	3 890 982, 20 лв.

Конкурсна програма „ПРОГРАМА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ОРГАНИЗАЦИИ В ОБЛАСТТА НА ЛЮБИТЕЛСКОТО ТВОРЧЕСТВО“

През 2022 г. конкурсната програма се насочва към организациите, активно работещи в областта на любителските изкуства. Програмата има за основна цел да подкрепи проекти, които допринасят за цялостното развитие на културни мероприятия с фокус любителско творчество, концентрирайки се върху осигуряването на достъп и ангажирането на по-голям брой участници.

В конкурсната сесия се включват **373 кандидатури** с проектни предложения на обща стойност на исканата сума от Националния фонд „Култура“ - 7 216 946, 20 лв., **306** от тях са одобрени, с което общата стойност на разходваните средства по Програмата е **5 475 693, 65 лв.**

Постъпили кандидатури	373
Одобрени	306
Неодобрени	67
Сума на финансираните проекти	5 475 693, 65 лв.

Конкурсна програма „ПРОГРАМА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ОРГАНИЗАЦИИ В ОБЛАСТТА НА ТРАДИЦИОННИЯ ЦИРК“

През 2022 г. конкурсната Програма цели да подкрепи традиционните циркове в България и техния капацитет за развитие в пост-ковидна ситуация.

В конкурсната сесия през 2022 г. се включват **12 кандидатури**, **12** от тях са одобрени за финансиране, с което общата стойност на разходваните средства по Програмата е **816 798,36 лв.**

Постъпили кандидатури	12
Одобрени	12
Неодобрени	0
Сума на финансираните проекти	816 798, 36 лв.

Заклучение

Националният фонд „Култура“ е българска организация на бюджетна издръжка към Министъра на културата, която подкрепя на национално ниво създаването, развитието и разпространението на българската култура и изкуство в страната и чужбина. Фондът е създаден със Закона за закрила и развитие на културата и започва да функционира през 2000 г. В този смисъл мисията на Националния фонд „Култура“ следва да се определя като подпомагане на създаването, развитието и разпространението на българската култура и изкуство на местно, регионално, национално и международно ниво. Основните принципи на работата на Фонда са прозрачността и конкурсното начало на проектен принцип, като в конкурсите за финансово подпомагане от Националния фонд „Култура“ имат право на участие отделни творци, частни, общински и държавни културни организации. Фондът е разпознат от държавата като основен инструмент, чрез който спешна и извънредна финансова помощ достига най-уязвимите групи от културния сектор в периода 2020 – 2022 г. като кризисна подкрепа в борбата с пандемията от ковид-19. Справката за всички бенефициенти от 2022 г. е достъпна свободно [myk](#).

При анализиране на данните в настоящия документ Екипът на Фонда се основава на натрупаната количествена информация от годишните отчети и аналитичната обратна връзка от страна на експертните комисии и Управителния съвет на Националния фонд „Култура“ в периода 2020 – 2022 г. Емпиричните данни от горния период доказват, че след проведените през

последните три години регулярни и извънредни сесии на Фонда с фокус върху подкрепата и възстановяването на дейността на физическите и юридическите лица в сектор „Култура“, се идентифицира потребността от разработка на стратегическите цели.

Периодът от 2020 до 2022 г. предлага богат изходен материал по отношение на проведените програми, по-устойчивия диалог със сектора, настъпилите промени в целите и задачите на конкурсните програми, както и на подобрената вътрешноорганизационна дейност, свързана с подаването, оценяването и последващото администриране на проектните кандидатури.

Резултатите от Годишния отчет на Националния фонд „Култура“ и предстоящите дейности във връзка с Националния план за възстановяване и устойчивост очертават изострена нужда от промяна в целите и приоритетите на Фонда за периода 2023-2025 г. Нагласите и нуждите на културния сектор и тенденциите на нарастване на административния и творчески капацитет в областта на културните и творчески индустрии в страната предполагат стратегическо планиране на следващите финансови планови инвестиции. Целенасочените политики за финансово подпомагане с публични средства от страна на Министерството на Културата, общински фондове и Националния фонд „Култура“ през изминалите три години (2020-2022 г.), както и силната политическа динамика, в рамките на която нараства многократно бюджетът за култура през посочения период, водят до преломната точка, в

която Националният фонд „Култура“ се намира в настоящия момент като второстепенен разпоредител с бюджет към Министъра на културата и оперативен изпълнител на предстоящия Национален план за възстановяване и устойчивост.

Проучването на Администрацията на Националния фонд „Култура“ във връзка с данните от Годишния отчет и тенденциите, очертани в годишните отчети на НФК през 2020 и 2021 г., както и резултатите от извършен мониторинг на отчети на бенефициенти по програми на НФК след март 2020 г., когато е обявено извънредно положение със Заповед № РД-09-213/13.03.2020 г. на Министъра на здравеопазването, се набелязват следните **5 основни тенденции и предложения** в предоставената от НФК финансова подкрепа:

ТЕНДЕНЦИЯ 1

През 2022 г. финансовата наличност за извънредни програми на НФК, проведени в първото шестмесечие на 2022 г., надвишава бюджета за регулярни програми на Фонда над 3 пъти.

В периода 2020-2022 г. включително в НФК постъпват допълнително общо 68 007 250 лв. (за 2020 г. по ПМС №121/12.06.2020 г.: 2.2 млн лв., по ПМС №177/31.07.2020 г.: 15 млн. лв.; за 2021 г. по ПМС №89/11.03.2021 г.: 4 267 250 лв., по ПМС №338/15.10.2021 г.: 16 540 000 лв.; за 2022 г. по ПМС №120/09.06.2020 г.: 30 млн лв.)

Предложение за 2023 г.: Провеждането на извънредните програми не предполага синхронизирани действия и създаване на ясна и целенасочена стратегия за финансиране на културния сектор. Подкрепата през изминалите три календарни години цели възстановяване и подкрепа в момент, в който създаването на културен продукт е невъзможно заради световната пандемия и наложените национални политики за справяне с нея.

Усилията на Фонда през 2022 г. са насочени към адаптацията на сектора в ситуацията след кризата с COVID-19 и ограниченията, наложени от нея. Основната цел на подкрепата е цялостното развитие на културната среда във всички нейни аспекти – професионални, художествени и творчески, социални, икономически, медийни и др.

Предвидените извънредни средства подкрепят както индивидуални артисти в цялата страна, така и организации с различен опит, дейност в сферата на културата и обхват, което води до създаване на голямо количество културни продукти едновременно в цялата страна. Това изпълнява една от целите на НФК за децентрализация и достъп до култура, но в същото време не спомага за създаване на „достови политики“, политики за целенасочено развитие на различни по големина, опит и постижения културни организации и насърчаване на предприемачески инициативи, иновации, изграждане на нови и устойчиви партньорства в конкретни сфери на изкуствата. Експертните комисии, взели участие в проведените през 2022 г. конкурсни програми, отбелязват нуждата от разграничение в допустимостта на участниците и вида изкуство, което създават, за да се съревновават в точната конкурентна среда. В този смисъл предложението на НФК за 2023 г. е функционално разделяне на програмите по направления (**вертикални приоритети**) с три основни цели:

- Създаване и разпространение на висококачествен професионален културен продукт;
- Децентрализация на българската култура и изкуство;
- Подкрепа на дебютанти и подпомагане в страната и чужбина на развитието на българските творци.

ТЕНДЕНЦИЯ 2

Броят на бенефициентите в регулярните и извънредни програми на Националния фонд „Култура“ в повечето случаи надвишава 30% от общо подадените кандидатури. Отчитането на толкова висок процент идва да покаже нуждата от това бъдещите програми в направения да бъдат осмислени в процентно съотношение във връзка с подкрепата, която предвиждат за всяка една регулярна програма на база на данните, представени в настоящия отчет по отношение на сферите в изкуството, в които се наблюдава прекомерно или съответно занижено присъствие и подкрепа на кандидати и бенефициенти.

Предложение за 2023 г.: Индикативната програма на НФК за 2023 г. да предвижда не конкретни суми за регулярните програми в направенията, описани в Тенденция 2 като хипотетична посока на стратегическо планиране на културни политики на НФК, а дялови тежести съотнесени по различните направления с оглед стратегическите приоритети, очертани през призмата на съответните отчетни резултати и оформени тенденции, т.е. процентни съотношения във връзка с предвидените финансови средства за всяко направление и програма, включена в него.

ТЕНДЕНЦИЯ 3

Проучването на административния екип на НФК що се отнася до статистически данни, сочещи броя на сключени договори, показва, че през 2022 г. превес имат договорите с физически лица.

От създаването си Националният фонд „Култура“ се съсредоточава към лостова политика по отношение на финансиране на създаване и разпространение на културни продукти, а именно подкрепа на юридически лица – организации в сферата на културата, които имат административ-

ния капацитет и опит съответно да създават, разпространят и отчетат проектно предложение, ангажиращо широк спектър от специалисти в дадената сфера.

Предложение за 2023 г.: Приоритетна подкрепа и насочване на по-голям процент от индикативния бюджет към културни организации за привличане на екипи от професионалисти в сферата на културата, създаване и разпространение на културните продукти.

ТЕНДЕНЦИЯ 4

Най-динамични през 2022 г. са данните, свързани с направенията „Сценични изкуства“, „Музика“ и „Визуални изкуства“. Проучването регистрира ръст не само в броя на подадените кандидатури в посочените направления, но и в одобрените в последствие проектни предложения. От друга страна се наблюдава спад в успеваемостта на кандидатите по програми като „Културно наследство“, „Цирк“, „Критика“, „Публики“, въпреки че последните фигурират като цели в извънредните програмните на Фонда за 2022 г., което води до липсата на фактическа финансова подкрепа на тези области.

Предложение за 2023 г.: Във връзка с ясно изразения интерес от страна на организации в сферата на сценичните, музикални и визуални изкуства се налага необходимостта от насочване на по-голям финансов ресурс именно в тези направления като другите, които биха били в основата на индикативната програма на НФК, следва да бъдат проведени в унисон с процеси по идентифициране на основните им нужди и възможности за развитие в местен, регионален, национален и международен план.

ТЕНДЕНЦИЯ 5

Турбулентната среда и липсата на достатъчна финансова подкрепа в Сектор „Култура“ на местно и регионално ниво води до по-стеснена и недостатъчна грижа за любителските изкуства, които са основният инструмент за провеждане на културна политика през децентрализацията на културния живот в страната и достъп и развитие за разнообразна аудитория.

Предложение за 2023 г.: Тенденцията по отношение на подкрепа на културни организации с активна дейност в сферата на любителските изкуства през 2022 г. показва голям интерес от страна на кандидатите, но в същото време и прекомерно финансиране от страна на НФК, имайки предвид, че гореспоменатите организации се включват не само в програмата „Любителско творчество“, но и в други програми на НФ „Култура“. Препоръчително е подкрепата на организациите с проектни предложения в сферата на любителското изкуство да се разположи в отделна хоризонтална ос, която да обхваща различни направления на индикативните планове на НФК по отношение на конкурсните програми за 2023 г.

Този Годишен доклад очертава **потенциална положителна промяна** по отношение на целесъобразното и стратегически обосновано планиране на финансовия ресурс на Националния фонд „Култура“, предоставим в подкрепа на българското изкуство и култура, не само за 2023 г., но и за плановия период 2023-2025 г. Ясно се откроява потребността от предоставянето на публична финансова подкрепа по направления в различните сфери на изкуството на база на налични статистически и аналитични данни освен от 2022 г., но и от годишните отчети от 2020 и 2021 г., както и от резулта-

тите от извършваната проверка на отчетите на одобрените проекти. Така, макар и към момента Националната стратегия за развитието на българската култура и изкуство да не е финализирана, една обоснована промяна на стратегическите цели и приоритети може да доведе до икономическа, обществена и културна среда – основа за устойчиви културни политики в национален план, а и като функция на общоевропейския културен хоризонт.

Списък на експертите, включени в експертни комисии на Нацио- налния фонд „Култура“ през 2022 г.

Албена Тагарева
Александрина Колев
Александър Дряновски
Алина Караханова
Биляна Петрова
Борис Минков
Боряна Вълчанова
Боряна Сечанова
Боян Арсов
Боян Христов
Василка Шишкова
Венелин Шурелов
Венета Дойчева
Вера Бонева
Весела Радоева
Веселка Желязкова
Виктория Търницова
Галина Декова
Георги Арnaudов
Гина Кафеджиян
Григор Паликаров
Даниела Стефанова
Илчева
Деница Боева-
Величкова
Десислава Митева-
Иванова
Десислава Денева
Деян Статулов
Деяна Драгоева
Диа Мантова
Димитър Бърдарски
Димитър Василев
Дорина Минковска
Евгения Панчева
Екатерина Гирджева

Екатерина Леондиева
Елисавета Чендова
Зора Попова
Зорница Каменова
Иван Димитров
Ивелина Кючукова
Илина Мутафчиева
Илия Граматиков
Илияна Симеонова-
Тафровска
Йово Панчев
Йосиф Аструков
Калина Георгиева
Камен Балкански
Катрина Колева
Лидия Пейчева
Лора Георгиева
Лора Недялкова
Людмила Михайлова
Маргарита Мачева
Марек Дяков
Мариана Проданова
Марий Росен
Марина Василева
Миглена Ангелова
Мила Войникова
Мила Боянова
Мила Старейшинска-
Ангелова
Милена Ананиева
Мирослава Георгиева
Митко Новков
Момчил Алексиев
Момчил Георгиев
Николай Йорданов
Николай Маревков

Ния Табакова
Огнян Константинов
Павлина Величкова
Петко Милаков
Петър Вълчев
Петър Денчев
Радка Калчева
Радослава Кузманова
Ралица Базайтова
Ралица Герасимова
Росен Поборников
Румен Джуров
Румена Калчева
Светла Бонева - Боянова
Светлана Куюмджиева
Светлозара Христова
Севар Иванов
Симеон Илиев
Сияна Димова
Снежана Йовева
Стайко Мурджев
Стефка Цанева
Теа Денолюбова
Теодор Лулчев
Теодора Цанкова
Тинка Николова
Хермина Емирян
Цветан Цветанов
Юлия Йорданова-
Панчева